

SỞ Y TẾ NGHỆ AN
TRUNG TÂM Y TẾ ĐÔ LƯƠNG

Số: 367/KHNV-TTYT

V/v hướng dẫn xử lý nước và vệ
sinh môi trường, phòng chống dịch bệnh
sau mưa lũ

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Đô Lương, ngày 01 tháng 10 năm 2025

Kính gửi: Các Trạm Y tế trực thuộc.

Thực hiện công văn số 4266/SYT-NVY ngày 30/9/2025 của Sở Y tế Nghệ An về việc đảm bảo công tác y tế sau bão số 10 và mưa lũ, Trung tâm Y tế Đô Lương gửi tới các Trạm Y tế trực thuộc hướng dẫn xử lý nước và vệ sinh môi trường sau bão, lũ:

I. XỬ LÝ NƯỚC SẠCH CHO SINH HOẠT

1. Vệ Sinh giếng đào, giếng khơi

- Dù đã dùng nilông và nắp bịt kín miệng giếng, nước trong giếng vẫn có thể bị ô nhiễm nặng vì nắp và nilông chỉ ngăn rác, cặn vào giếng chứ không ngăn được nước bẩn vào giếng. Quá trình xử lý nước được tiến hành theo 3 bước sau đây:

Bước 1. Thau rửa giếng nước

- Khơi thông tất cả các vũng nước xung quanh khu vực giếng.
- Tháo bỏ nắp và nilông bịt giếng.
- Trước khi làm trong nước giếng phải tiến hành thau vét giếng, dùng nước giếng dội lên thành cho trôi hết đất cát và rác bám trên thành giếng và sàn giếng.

Nếu giếng ngập lụt, nước đục phải tiến hành thau vét giếng, mức cạn nước và vét hết bùn cặn, Trong trường hợp giếng của hộ gia đình không thể thau vét được thì nhóm các hộ gia đình nên chọn một giếng phù hợp để xử lý và dùng chung. Nếu tất cả các giếng trong khu vực không thể thau vét được thì có thể áp dụng biện pháp xử lý nước theo 3 bước như trong khi lũ lụt là: Làm trong (để lắng, lọc qua vải, lọc bằng sỏi cát, than, phèn chua), khử trùng (hóa chất, bình lọc,..) và đun sôi trước khi uống trong thời gian chờ mức nước giếng xuống thấp sẽ tiến hành thau rửa. ***Nếu giếng bị ngập nhưng nước lụt không tràn vào giếng và nước giếng trong, không vẫn đục:*** Nếu điều kiện cho phép thì mức cạn và thau rửa, hoặc tiến hành khử trùng ngay nước trong giếng để sử dụng.

Bước 2. Làm trong nước giếng

Dùng phèn chua (phèn nhôm) với liều lượng 50g/1m³. Hòa tan hết lượng phèn cần thiết vào một gàu nước, đổ đều xuống giếng, thả gàu chìm sâu xuống

giếng, kéo mạnh lên xuống khoảng 10 lần, để từ 30 phút đến 1 tiếng cho lắng cặn sau đó tiến hành khử trùng.

Bước 3. Khử trùng nước giếng

Nước giếng sau khi được làm trong, cần được khử trùng nếu muốn sử dụng cho ăn uống sinh hoạt hàng ngày. Hiện nay giải pháp phổ biến là dùng chế phẩm dạng bột chứa Cloramin B 25% để khử trùng nước giếng.

Cách thực hiện như sau:

Tính lượng nước giếng cần khử trùng: Căn cứ vào hình dạng, độ sâu của từng loại giếng để tính thể tích nước cần khử trùng.

Chuẩn bị hóa chất:

- Tính lượng hóa chất cần thiết để nước giếng sau khi khử trùng có nồng độ Clo dư là 2,5 mg/l.

- Sử dụng công thức sau để tính lượng Cloramin B 25% khử trùng cho giếng:

$$\text{Lượng hóa chất} = \frac{\text{Nồng độ clo hoạt tính của dung dịch cần pha (mg/l)} \times \text{Số lít nước cần khử trùng (L)} \times 100}{\text{Hàm lượng Clo hoạt tính của hóa chất sử dụng (\%)*}}$$

** Hàm lượng Clo hoạt tính của hóa chất sử dụng luôn được nhà sản xuất ghi trên nhãn, bao bì hoặc bảng hướng dẫn sử dụng sản phẩm*

Cách khử trùng:

- Hòa lượng hóa chất cần sử dụng vào một gàu nước, khuấy đều cho tan hết, tưới đều gàu nước này vào giếng.

- Tiếp theo là thả gàu chìm sâu đến nửa cột nước rồi kéo lên kéo xuống khoảng 10 lần (ví dụ cột nước trong giếng là 4m thì ta thả xuống độ sâu khoảng 2m rồi kéo lên kéo xuống).

- Sau đó mức nước giếng này dội lên thành giếng để khử trùng thành giếng.

- Chờ sau khoảng 30 phút là có thể dùng được.

2. Vệ sinh giếng khoan

Bơm hết nước đục và bơm tiếp 15 phút nữa bỏ nước đi sau đó có thể sử dụng được. Cần chú ý làm vệ sinh bơm, sàn giếng.

3. Vệ sinh hệ thống cấp nước, dụng cụ trữ nước

Thau rửa sạch và tháo bỏ nước trước khi sử dụng. Cần dọn rác, chất bẩn bên ngoài bể chứa, khu vực xử lý, đường ống, vòi nước và dụng cụ trữ nước.

II. XỬ LÝ MÔI TRƯỜNG ĐỐI VỚI CỘNG ĐỒNG VÀ HỘ GIA ĐÌNH SAU LŨ LỤT

Khi nước rút hết, môi trường ô nhiễm nặng nề, gây mùi tanh thối do xác súc vật, côn trùng, cây cối thối rữa. Các công trình xây dựng, nhà cửa, công trình vệ sinh, hố rác, chuồng gia súc cần được nhanh chóng làm sạch, khơi thông cống rãnh, lấp vũng nước. Thực hiện theo nguyên tắc “nước rút đến đâu làm vệ sinh đến đấy” nếu không làm kịp thời thì sẽ khó đẩy được bùn, đất, rác thải ra khỏi nhà, sân và đường đi, công trình xây dựng.

1. Đối với cộng đồng

- Huy động các hộ gia đình, các cơ quan, tổ chức tham gia làm vệ sinh các khu vực công cộng, các công trình của cộng đồng, của các cơ quan, trường học, doanh nghiệp.

- Đối với các khu vực có nguy cơ gây ô nhiễm cao như nơi tập kết rác thải, nơi để phân người, xác súc vật, thi hài trong khi lũ lụt thì cần khử trùng.

- Thu gom rác, phân trong khi lũ lụt chưa xử lý, xác súc vật chết để chôn lấp theo quy định và khử trùng, tẩy uế môi trường.

- Sử dụng dung dịch khử trùng có chứa 0,1 % Clo hoạt tính, phun đều lên bề mặt cần khử trùng với liều lượng 0,3-0,5 lít/m². Sau khi phun yêu cầu không đi lại trong vòng 30 phút để đảm bảo hiệu quả khử trùng. Sử dụng dụng cụ bảo hộ khi phun và vệ sinh tay bằng xà phòng và nước sạch hoặc dung dịch sát khuẩn có chứa ít nhất 60% cồn sau khi phun thuốc.

2. Đối với hộ gia đình

- Hộ gia đình dọn dẹp, làm sạch bùn đất trong, ngoài nhà tiêu và làm sạch, khử trùng các thiết bị vệ sinh như bồn cầu, thùng rác.

- Trong trường hợp nhà tiêu không hư hỏng nặng, cần sửa chữa để sử dụng.

- Trường hợp nhà tiêu hỏng nặng và không sử dụng được thì trong khi chờ xây dựng, sửa chữa, cần đào hố đi tiêu tạm thời (cách nhà ở và giếng nước tối thiểu 20m). Sau khi đi tiêu, cần lấp đất để ngăn chặn côn trùng, súc vật tiếp xúc với phân.

- Dọn dẹp vệ sinh nhà cửa, đồ đạc, máy móc, thiết bị, giặt sạch, phơi khô quần áo, không treo mắc quần áo ẩm ướt vào một chỗ để làm nơi trú ẩn cho muỗi, thường xuyên vệ sinh cá nhân rửa tay với xà phòng, ăn chín uống sôi.

III. VẬN ĐỘNG NGƯỜI DÂN XÂY DỰNG, SỬA CHỮA CÁC CÔNG TRÌNH NƯỚC SẠCH VÀ VỆ SINH ỨNG PHÓ VỚI LŨ LỤT

TỈNH
ING T
Y TẾ
HỒ LƯU
★

Ngay sau khi kết thúc mùa lũ lụt, cán bộ y tế phối hợp với cán bộ các đoàn thể và cán bộ thôn tuyên truyền, vận động người dân xây dựng, sửa chữa các công trình vệ sinh và nước sạch đảm bảo chủ động ứng phó cho mùa lũ lụt tiếp theo như sau:

1. Lập kế hoạch xây dựng sửa chữa công trình

- Khảo sát, lập danh sách các hộ gia đình có công trình nước và vệ sinh bị ảnh hưởng bởi lũ lụt và xác định mức độ hư hỏng cần sửa chữa, xây dựng mới.
- Khảo sát về mức nước lũ, thời gian ngập, úng và đề xuất phương án.
- Bàn bạc thống nhất và hướng dẫn với người dân tu sửa, nâng cấp hoặc xây mới công trình nước sạch, vệ sinh đảm bảo không bị ảnh hưởng của lũ lụt để chuẩn bị cho các mùa lũ lụt kế tiếp.

2. Xây dựng sửa chữa các công trình

Đối với các công trình vệ sinh xây mới hoặc sửa chữa lớn, tùy theo khu vực có các lựa chọn sau:

- Ở các khu vực thường xuyên bị ngập nước khi lũ lụt nên xây dựng nhà tiêu vượt lũ theo hướng dẫn của Cục Quản lý môi trường y tế. Nhà tiêu có thể sử dụng ống bi bê tông hoặc gạch để làm hầm chứa phân. Nếu mực nước lũ dưới 1 mét thì có thể xây tường nhà tiêu bằng gạch, nếu mực nước lũ cao trên 1 mét thì nên đổ khung bê tông để xây tường. Mặt sàn nhà tiêu, mặt bể chứa phân cao hơn mực nước lũ cao nhất từ 0,5 mét trở lên.

- Ở những khu vực có thời gian lụt lâu ngày, hoặc ngập thường xuyên, bên cạnh giải pháp nhà nổi chống lũ lụt thì nên nghiên cứu và xây dựng “Nhà tiêu nổi” theo kinh nghiệm của một số nước như Thái Lan, Bangladesh.

Đối với các công trình cấp nước:

- Đối với công trình nước sạch tập trung, căn cứ vào ước tính nguy cơ để đưa ra các giải pháp đảm bảo có đủ nước sạch dùng cho sinh hoạt trong khi lũ lụt như bảo vệ hệ thống cấp nước bao gồm nguồn nước, hệ thống xử lý, đường ống, điều chỉnh độ cao các vòi nước...

- Đối với cấp nước hộ gia đình cần đưa các dụng cụ chứa nước sạch như bồn nước lên cao và chằng chống để chống ngập lụt và tăng áp lực nước.

IV. CÁCH PHA DUNG DỊCH KHỬ KHUẨN

1. Khử khuẩn đồ dùng

- Khử khuẩn bằng chất tẩy rửa thông thường như chai xịt tẩy rửa đa năng dùng sẵn hoặc pha dung dịch tẩy rửa bồn cầu gia dụng (chứa khoảng 5% sodium

hypochlorite) theo tỷ lệ 10ml dung dịch tẩy rửa với 1 lít nước để thành dung dịch có khả năng diệt khuẩn, hoặc dung dịch chứa 0,05% clo hoạt tính sau khi pha. Chỉ pha dung dịch đủ dùng trong ngày.

Cách pha dung dịch khử khuẩn:

Bước 1: Tính lượng hóa chất cần pha theo công thức:

$$\text{Lượng hóa chất cần pha} = 1000 \times \frac{\text{Nồng độ clo hoạt tính của dung dịch cần pha (\%)}}{\text{X số lít cần pha}}$$

Hàm lượng clo hoạt tính của hóa chất sử dụng (%)

Ví dụ: Để có thể pha được 10 lít dung dịch khử khuẩn Cloramin B 25% với nồng độ 0.05 % clo hoạt tính thì cách tính sẽ là: $(0,05 \times 10/25) \times 1000 = 20$ gam.

Bước 2: Pha dung dịch

- Hòa tan hoàn toàn lượng hóa chất cần thiết tương ứng số lít cần pha.
- Các dung dịch khử trùng có clo sẽ giảm tác dụng nhanh theo thời gian, cho nên chỉ pha đủ lượng cần sử dụng và phải sử dụng càng sớm càng tốt sau khi pha. Tốt nhất chỉ pha và sử dụng trong ngày, không nên pha sẵn để dự trữ. Dung dịch khử trùng chứa clo đã pha cần bảo quản ở nơi khô, mát, đậy kín, tránh ánh sáng.

- Ưu tiên khử khuẩn bằng cách lau rửa. Sử dụng găng tay cao su, khẩu trang khi thực hiện vệ sinh, khử khuẩn.

- Các bề mặt phải được làm sạch bằng xà phòng và nước trước khi khử khuẩn.

- Sau khi lau khử khuẩn bằng dung dịch chứa clo hoạt tính 0,05% để 10 phút sau đó lau lại bằng nước sạch.

2. Dung dịch phun khử khuẩn môi trường

Sử dụng dung dịch khử trùng có chứa 0,1 % Clo hoạt tính, phun đều lên bề mặt cần khử trùng với liều lượng 0,3-0,5 lít/m². Sau khi phun yêu cầu không đi lại trong vòng 30 phút để đảm bảo hiệu quả khử trùng. Sử dụng dụng cụ bảo hộ khi phun và vệ sinh tay bằng xà phòng và nước sạch hoặc dung dịch sát khuẩn có chứa ít nhất 60% cồn sau khi phun thuốc.

Cách pha dung dịch khử khuẩn:

Bước 1: Tính lượng hóa chất cần pha theo công thức:

$$\text{Lượng hóa chất cần pha} = 1000 \times \frac{\text{Nồng độ clo hoạt tính của dung dịch cần pha (\%)}}{\text{X số lít cần pha}}$$

Hàm lượng clo hoạt tính của hóa chất sử dụng (%)

Ví dụ: Để có thể pha được 10 lít dung dịch khử khuẩn Cloramin B 25% với nồng độ 0.1% clo hoạt tính thì cách tính sẽ là: $(0,1 \times 10 / 25) \times 1000 = 40$ gam.

Bước 2: Pha dung dịch

- Hòa tan hoàn toàn lượng hóa chất cần thiết tương ứng số lít cần pha.

- Các dung dịch khử trùng có clo sẽ giảm tác dụng nhanh theo thời gian, cho nên chỉ pha đủ lượng cần sử dụng và phải sử dụng càng sớm càng tốt sau khi pha. Tốt nhất chỉ pha và sử dụng trong ngày, không nên pha sẵn để dự trữ. Dung dịch khử trùng chứa clo đã pha cần bảo quản ở nơi khô, mát, đậy kín, tránh ánh sáng.

V. PHÒNG CHỐNG DỊCH BỆNH SAU LŨ LỤT

Chủ động, tăng cường công tác giám sát phòng chống các dịch bệnh truyền nhiễm như: Tả, Lỵ, Thương hàn, Sốt xuất huyết, Tay Chân Miệng... Đặc biệt, lưu ý các trường hợp liên quan đến bệnh nhiễm trùng uốn ván cho người dân và lực lượng cứu hộ khi không may bị thương tích.

Đề nghị Trạm Y tế báo cáo kịp thời về tình hình dịch bệnh, trong quá trình triển khai nếu có vướng mắc, khó khăn liên quan đến phòng bệnh uốn ván, liên hệ với Trung tâm Y tế Đô Lương để được hướng dẫn hỗ trợ.

Nhận được công văn này, đề nghị các Trạm Y tế trực thuộc tuyên truyền, hướng dẫn người dân kịp thời. /.

Nơi nhận:

- Như trên; (để TH)
- UBND 6 xã trên địa bàn.
- Lãnh đạo TT; (để BC)
- Lưu: VT, KHN.V./.

GIÁM ĐỐC

Phan Thanh Đồng